



## Kas ir vēža profilaktiskās pārbaudes?

Publicēts: 16.11.2020.

Atjaunināts: 23.02.2021.

Vēža savlaicīgas atklāšanas programma ietver valsts apmaksātas dzemdes kakla vēža, krūts vēža un zarnu (kolorektālā) vēža profilaktiskās pārbaudes. Dzemdes kakla un krūts vēža pārbaudes veikšanai tiek nosūtītas uzaicinājuma vēstules, bet zarnu pārbaudes organizē ģimenes ārstu prakses. Regulāra vēža profilaktisko pārbažu veikšana ir ļoti svarīga, jo pirmsvēža izmaiņas nerada sūdzības un tām nav simptomu. Profilaktiskās pārbaudes sniedz iespēju gūt pārliecību par veselības stāvokli, savukārt gadījumā, ja tiek atklāta slimība, uzsākt savlaicīgu ārstēšanu.

### Dzemdes kakla un krūšu profilaktiskās pārbaudes

#### Dzemdes kakla un krūšu profilaktiskās pārbaudes

Uzaicinājuma vēstules tiek nosūtītas izlases kārtībā atbilstoši ledzīvotāju reģistra datiem. Uzaicinājums dzemdes kakla pārbaudei tiek nosūtīts sievietēm vecumā no 25 līdz 67 gadiem (reizi trijos gados), savukārt krūts vēža pārbaudei (ar mamogrāfijas metodi) sievietēm vecumā no 50 līdz 68 gadiem (reizi divos gados). Uzaicinājuma vēstules tiek nosūtītas uz sievietes deklarēto dzīvesvietas adresi aptuveni trīs mēnešu laikā pēc personas dzimšanas dienas.

Vecumi, kuros tiek nosūtītas uzaicinājuma vēstules:

Dzemdes kakla vēža profilaktiskajai pārbaudei – 25, 28, 31, 34, 37, 40, 43, 46, 49, 52, 55, 58, 61, 64, 67 gadi.

Krūts vēža profilaktiskajai pārbaudei – 50, 52, 54, 56, 58, 60, 62, 64, 66, 68 gadi.

2021. gadā uzaicinājuma vēstuli dzemdes kakla vēža profilaktiskās pārbaudes veikšanai saņems sievietes, kuras ir dzimušas 1954., 1957., 1960., 1963., 1966., 1969., 1972., 1975., 1978., 1981., 1984., 1987., 1990., 1993., 1996. gadā. Uzaicinājums ir derīgs trīs gadus, taču aicinām veikt izmeklējumu dažu mēnešu laikā no uzaicinājuma saņemšanas. (*Uzaicinājums netiek nosūtīts sievietei, kurai gada laikā līdz uzaicinājuma vēstules sagatavošanas datumam ir veikts dzemdes kakla citoloģisks izmeklējums.*)

2021. gadā uzaicinājuma vēstuli krūts vēža profilaktiskās pārbaudes veikšanai saņems sievietes, kuras ir dzimušas 1953., 1955., 1957., 1959., 1961., 1963., 1965., 1967., 1969. un 1971. gadā. Uzaicinājums ir derīgs divus gadus, taču aicinām veikt izmeklējumu dažu mēnešu laikā no uzaicinājuma saņemšanas. (*Uzaicinājums netiek nosūtīts sievietei, kurai gada laikā līdz uzaicinājuma vēstules sagatavošanas datumam ir veikts mamogrāfijas izmeklējums.*)

Kādos gadījumos uzaicinājums netiek nosūtīts?

Ir gadījumi, kad uzaicinājuma vēstule profilaktiskajam dzemdes kakla vai krūts vēža izmeklējumam netiek nosūtīta: ja dzemdes kakla vai mamogrāfijas izmeklējumu sieviete veica ārpus valsts organizētās profilaktiskās programmas – gada laikā līdz uzaicinājuma vēstules sagatavošanas datumam; ja sievietei ir uzstādītas noteiktas slimību diagnozes (piemēram, dzemdes kakla ļaundabīgs audzējs, krūts ļaundabīgs audzējs); ja sievietei ir veiktas noteiktas ķirurģiskas procedūras (piemēram, izņemts dzemdes kakls); ja uz uzaicinājuma vēstules sagatavošanas brīdi sievietei nav deklarētas dzīvesvietas Latvijā.

Ja sievietei ir sūdzības par veselības stāvokli, viņa bez nosūtījuma var vērsties pie jebkura ginekologa, kas sniedz valsts apmaksātas konsultācijas. Pacienta iemaksa par ginekologa apmeklējumu ir 4,00 eiro. Mamogrāfijas izmeklējumu ir iespējams veikt ar ģimenes ārsta vai ārsta-speciālista nosūtījumu, veicot pacienta iemaksu 3,00 eiro apmērā.

---


## Zarnu profilaktiskā pārbaude

No 2021. gada 1. janvāra valsts apmaksātu zarnu vēža profilaktisko pārbaudi reizi divos gados var veikt sievietes un vīrieši vecumā no 50 līdz 74 gadiem. Profilaktiskā pārbaude ietver slēpto asiņu izmeklējumu fēcēs.

Šīs pārbaudes veikšanai uzaicinājuma vēstule netiek nosūtīta. Lai veiktu profilaktisko pārbaudi, pacientam ir jāvēršas savā ģimenes ārsta praksē, lai saņemtu testa komplektu un informāciju par izmeklējuma veikšanu mājas apstākļos.

No 2019. gada 1. oktobra zarnu vēža profilaktiskā pārbaude slēpto asiņu noteikšanai tiek veikta ar imūnķīmijas metodi. Šī testa metode ne vien būtiski atvieglo testa veikšanas procedūru pacientam mājas apstākļos, bet ir arī krietni precīzāka par iepriekš pieejamajiem testiem.

Līdz šim pieejamā testa metode bija jāveic no trīs sekojošām vēdera izejām, bet izmantojot jauno testu slēpto asiņu noteikšanai fēcēs, pārbaude jāveic tikai no vienas vēdera izejas. Turklāt pirms jaunā testa veikšanas iedzīvotājiem vairs nav jāievēro noteikti ēšanas ierobežojumi.

 [Fēču parauga savākšanas instrukcija, izmantojot testu ar imūnķīmijas metodi](#) 

 [Infografika "Zarnu vēža skrīnings"](#) 

---

Vēža skrīninga vecuma grupas ir noteiktas, pamatojoties uz ārstu profesionālo asociāciju rekomendācijām, kā arī Eiropas Komisijas rekomendācijām par valsts organizētā un apmaksātā krūts dziedzera un dzemdes kakla ļaundabīgo audzēju savlaicīgas atklāšanas programmas ieviešanu dalībvalstīs. Pēc Eiropas Komisijas rekomendācijām, katrai dalībvalstij ieteicams ieviest valsts organizētu vēža skrīningprogrammu, kuras ietvaros vēlams veikt mammogrāfijas izmeklējumu sievietēm vecumā no 50 – 69 gadiem un dzemdes kakla citoloģisko izmeklēšanu sievietēm ne agrāk kā 20 gadu vecumā, bet ne vēlāk kā 30 gadu vecumā.

<https://www.vmnvd.gov.lv/lv/kas-ir-veza-profilaktiskas-parbaudes>